MAATALOUS

Paljon ei pysty puuttumaan, jos mökissä on 40–100 kissaa ja omistaja kokee niiden hoidon elämäntehtäväkseen. **VALVONTAELÄINLÄÄKÄRI MAARIT KYRÖ**

Eläinsuojelurikkomukset aina yksittäistapauksia

”Usein pirtissä olisi jo pitkään ollut ihmissuojelun tarve ennen kuin eläimet joutuvat sijaiskärsijöiksi.”

Vakavat eläinsuojelurikkomukset ovat aina yksittäistapauksia. Jokaisella on erilaiset syyt ja tausta, asiantuntija **Leena Suojala** MTK:sta sanoo.

Rikkomukset ovat vakava asia koko elinkeinolle. Niiden takia myös asiansa hyvin ja oikein hoitavat kotieläintuottajat saavat lokaa niskaansa.

Suojala korostaa, ettei MTK hyväksy minkäänlaista eläinsuojelulain vastaista toimintaa.

Valvonnan lisääminen ei ole ratkaisu

Aina, kun julkisuuteen nousee uutinen tuotantoeläinten huonosta kohtelusta, vaaditaan lisää valvontaa. Suojalan mielestä se ei asiaa ratkaise. On todettu, että ongelmatapaukset eivät useinkaan jää valvonnan haaviin.

Suojala nostaa esimerkiksi Loimaalla hiljattain ilmi tulleen tapauksen. Pari sataa sikaa oli kuollut hoidon puutteeseen.

Suojalan mukaan tila ei todellakaan ollut mikään valvonnan ”vanha tuttu”. Se oli mukana kaikissa valvontajärjestelmissä. Tila kuului Sikavaan ja eläinlääkäri teki siellä säännöllisesti terveydenhuoltokäynnin.

Tilan edellinen sikaerä oli ollut täysin kunnossa, Suojala kertoo.

Ensimmäiset epäilyt ongelmista heräsivät teurastamossa, kun seuraavaa teuraserää ei kuulunut ajallaan.

Kotieläintuottajien työn henkinen kuormittavuus on kasvamistaan kasvanut, Leena Suojala sanoo.

Poliisi löysi kuolleet eläimet ja pidätti sikalan hoitajan. Tämä kertoi sairastelleensa talven aikana, joten hän ei kyennyt huolehtimaan sioista.

Tässä tapauksessa elinkeinon oma valvontajärjestelmä toimi tehokkaasti, mutta ongelmaa ei silti havaittu ajoissa, Suojala sanoo.

”Kun inhimilliset tekijät tulevat kuvaan mukaan, voi käydä näin.”

Jaksaminen veitsenterällä

Suojala toteaa, että kotieläintuottajien työn henkinen kuormittavuus on kasvamistaan kasvanut.

Kannattavuusongelmat ja yhteiskunnan paineet rasittavat. Jaksaminen on monella niin veitsenterällä, että pienikin ylimääräinen painolasti voi laukaista uupumisen.

Elämänhallinnan pettäminen voi johtaa siihen, ettei eläimistä enää pystytä huolehtimaan.

”Usein pirtissä olisi jo pitkään ollut ihmissuojelun tarve ennen kuin eläimet joutuvat sijaiskärsijöiksi.”

Ikääntyvä sinnittelijä ei pyydä apua

Tavallisimmin eläinsuojeluongelmia havaitaan tiloilla, joilla ei ole terveydenhuoltosopimusta ja jotka eivät ole teurastamon sopimustuottajia. Nämä ”väliinputoajat” eivät kuulu minkään tuottajaa tukevan järjestelmän piiriin.

Näillä tiloilla tuottajat ovat usein ikääntyneitä. Investointeja ei tehdä, vaan sinnitellään vanhoissa, puutteellisissa tiloissa. Tilan olosuhteille sokeudutaan. Oma jaksaminen heikkenee, mutta eläimistä ei osata luopua.

Suomalaiset ovat huonoja pyytämään apua, Suojala toteaa. Samoin apua arastellaan tarjota, jos sitä ei ole pyydetty. Tällaisissa tapauksissa yhteisöllisyys voisi kuitenkin pelastaa paljon.

Harvoin tarve kiireellisille toimille

Suojala ihmettelee Joensuun kaupungin entisen valvontaeläinlääkärin **Maarit Kyrön** julkisudessa esittämää kommenttia tarkastusten tuloksista.

Kyrön mukaan hänen tekemistään tarkastuksista vain muutama oli sellaisia, joissa puutteita ei havaittu tai annettiin eläimen omistajalle vain ohjeita.

Suurin osa eläinsuojeluilmoituksista oli Kyrön mukaan aiheellisia ja edellytti valvontaeläinlääkäriltä kiireellisiä toimenpiteitä.

Eviran tilastojen mukaan virkaeläinlääkärit suorittivat vuonna 2010 yhteensä 4 367 epäilyyn perustuvaa eläinsuojelutarkastusta. Vakavia laiminlyöntejä, joissa ryhdyttiin kiireellisiin toimenpiteisiin, oli 109 tuotantoeläintilalla sekä 131 lemmikkieläinkohteessa. 109 tilaa on neljä prosenttia tarkastetuista. Lemmikkieläinkohteissa vastaava osuus on 9 prosenttia.

SATU LEHTONEN

Monen tuottajan jaksaminen on veitsenterällä. Varsinkaan ikääntyneet sinnittelijät eivät hevin pyydä apua.

Mies määrättiin luopumaan karjastaan

Liperiläinen karjatilallinen on tuomittu sakkoihin eläinsuojelurikoksesta ja kahdeksaksi vuodeksi tuotantoeläinten pitokieltoon eläinten huonon hoidon vuoksi.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus määräsi 45-vuotiaan miehen myös menettämään parikymmenpäisen karjansa valtiolle, ellei hän luovu eläimistä huhtikuun loppuun mennessä.

Mies sai 70 päiväsakkoa, mistä kertyy maksettavaa 420 euroa. Myös tilalla autellut 75-vuotias isä tuomittiin sakkoihin ja eläintenpitokieltoon.

Miehet kiistivät syytteet.

Käräjäoikeuden mukaan kaksikko laiminlöi eläinten hoidon monin tavoin välinpitämättömyyttä osoittavalla tavalla Liperissä viime syksynä.

Kehotuksista huolimatta karjaa säilytettiin puutteellisissa oloissa eikä eläimille annettu riittävästi vettä ja ruokaa.

MT–STT

”Pieni vähemmistö pilaa enemmistön maineen”

KITEE (MT)

Juuri irtisanoutunut valvontaeläinlääkäri **Maarit Kyrö** toivoo, että eläimiä laiminlyövät tuotantotilat saataisiin pian kitkettyä mustamaalaamasta hyvien kotieläintilojen mainetta.

”Ne ovat pieni vähemmistö tiloista, maidosta ja lihasta. Pois raivaaminen olisi kaikkien etu.”

Se vaatii Kyrön mukaan huomattavasti lisää resursseja valvontaan. Hän irtisanoutui turhautuneena ja uupuneena vain 8 kuukauden valvontatyön jälkeen.

”Kunnan virkamies joutuu yksin selvittämään rikoksia. Työtä oli aivan liikaa ja alue valtava.”

Joensuun palkkaamana Kyrö valvoi käytännössä yksin lähes koko Pohjois-Karjalaa. Hän olisi kaivannut työparia ja poliisilta vahvempaa panosta eläinsuojelutyöhön.

”Itä-Suomessa on kaksi lääneineläinlääkärin virkaa täyttämättä.”

Ikävä vähemmistö

Kyrö kertoi ratkaisustaan sanomalehti Karjalaisessa viime viikolla. Hän toivoo, että asian saama huomio vaikuttaisi positiivisesti eläinsuojelutyöhön ja Evira alkaisi seurata, miten resursseja käytetään.

Työhön ryhtyessään Kyrö odotti, että valvonta kohdistuisi pääosin hyvinvoinnin edistämiseen.

Päivät täyttyivät kuitenkin epäilyyn perustuvista tarkastuksista.

Pitkään kunnaneläinlääkärinä toiminut Kyrö oli uskonut, että eläimiä hoidetaan Suomessa hyvin. ”Se on enemmistö, mutta nyt tuli vastaan myös vähemmistö.”

Jäähdyttelijät riskiryhmää

Ongelmista tyypillisimmiksi Kyrö mainitsee tuotantopuolella entiset maitotilat, joilla toimintaa jäähdytellään kasvattamalla hiehot ja sonnivasikat lihaksi.

Eläimistä ei osata luopua, vaikka niitä ei oikein jaksettaisi hoitaa. Ongelma ei paljastu, koska ulkopuolisia ei välttämättä käy tilalla kahteen vuoteen.

Kyrö törmäsi myös lemmikkinä pidettäviin tuotantoeläimiin. Osa niistä voi oikein hyvin, mutta yksinäinen lehmä tai sika saattaa myös asua koko ikänsä pihasaunassa tai varastossa.

”Tuotantoeläimiä kannattaa myydä hyvin harkiten.”

Kyrön mielestä kaiken tuotantoeläintenpidon tulisi olla luvanvaraista ja edellyttää terveydenhuoltosopimusta. Eläinsuojeluvalvonnan hän siirtäisi kokonaan valtiolle.

Lemmikeille ei pinta-alavaatimuksia

Säätelyä tarvittaisiin myös lemmikkien pitoon. ”Paljon ei pysty puuttumaan, jos mökissä on 40–100 kissaa ja omistaja kokee niiden hoidon elämäntehtäväkseen.”

Koiratarhoille on pinta-ala-vaatimukset. Missään ei kuitenkaan määritellä, kuinka monta kissaa tai koiraa asunnossa saa pitää.

Myös koiria otetaan usein vääriin oloihin. ”Laumanvartija ei kuulu yksiöön.”

Yksi iso huolenaihe ovat hevoset. ”Iso osa talleista ei täytä vuodesta 2014 voimaan tulevia vaatimuksia. Niistä joudutaan antamaan paljon määräyksiä. Teurastusverkkoa ja huostaanottopaikkoja pitäisi suunnitella jo nyt.”

Kyrö muistuttaa, että teurastus on usein asiallisempi tapa hankkiutua eroon entisestä ravurista, kuin sen antaminen halvalla eteenpäin.

Positiivisia tuloksia

Eläinten huonoon hoitoon liittyy usein ihmisten ongelmia. Nuorten tekemissä lemmikkien heitteillejätöissä syy on usein päihteissä. Samasta syystä lehmät saattavat jäädä jossakin lypsämättä.

Kehittyvillä tiloilla ongelmia on vähän, ja ne ovat yleensä hoidettavissa ihmisiä auttamalla. ”Apua pitää hakea ajoissa, jos voimat eivät riitä. Siitä on positiivisia tuloksia.”

Hyviä tuloksia on myös muualta. ”Valvontaeläinlääkärin käynti voi auttaa nopeastikin. Esimerkiksi emolehmäkarjan tilanne voidaan korjata viikossa, jos halua on.”

TERHI TORIKKA

NIKO NYRHINEN

Maarit Kyrö aikoo palata valvontatehtävistä käytännön työhön eläinten parissa. ”Toivottavasti tämä on uuden alku ja valvontaan saadaan lisää resursseja.”

MTK: Kalkkunakuljetussäädösten tulee olla yhtenäiset koko EU:ssa

Maa-ja metsätalousministeriön ylijohtaja **Matti Aho** kertoi Ylen aamu-tv:ssä keskiviikkona, että Elintarviketurvallisuusvirasto Evira antaa kalkkunateollisuudelle ohjeistukset eläinkuljetuksiin.

MTK:n mielestä kuljetuksille asetettujen vaatimusten tulee olla samat koko EU:ssa. Kansallisiin, muuta Eurooppaa tiukempiin säädöksiin ei tule mennä.

Suomessa ja muualla Euroopassa käytössä oleva kalkkunoiden kuljetuslaatikko on 40 senttiä korkea. Kalkkuna ei mahdu seisomaan siinä.

EU:n eläinsuojelusäädöksissä on määräys, jonka mukaan eläinten pitää mahtua seisomaan kuljetuksen aikana. Kalkkunat kuljetetaan kuitenkin kaikkialla EU:ssa istuvassa asennossa, ja perusteena on eläinten turvallisuus, MTK:n kotieläinasiamies **Jukka Rantala** kertoo.

Tanskan oikeusministeriön virkamies **I.B. Møberg** on tehnyt asiasta kirjallisen kysymyksen komissiolle. Hän totesi, että neuvoston asetuksen ja yleisen kuljetuskäytännön välillä on ristiriita ja pyysi asiasta tulkintaa.

Vastaus oli selvä: kalkkunasektori voi jatkaa kuljetuksia nykyisellä tavalla. Komission yksikönpäällikkö **Andrea Gavinelli** toteaa vastauksessaan, että kalkkunoiden kuljettaminen seisoma-asennossa saattaa vaarantaa niiden hyvinvoinnin.

Helsingin yliopiston eläinten hyvinvointikeskuksessa on tutkittu kalkkunoiden kuljetusta 40, 55 ja 90 senttiä korkeissa laatikoissa.

Lintujen stressihormonitasoissa ei ollut eroja eri korkuisissa laatikoissa. Muutenkaan 40-senttisistä laatikoista ei löytynyt mitään selkeää ongelmaa, Rantala toteaa.

Jos Suomessa nyt mennään muista maista poikkeavaan käytäntöön, jo muutenkin kustannuskriisissä olevan elinkeinon kustannukset nousevat ja tilanne vaikeutuu, Rantala korostaa.

SATU LEHTONEN

Tuotantoeläimiä hoidetaan yhtä hyvin kuin ennenkin

Tuotanto- ja seuraeläinten hoidossa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 2000-luvulla ja eläimiä hoidetaan yhtä hyvin kuin ennenkin, toteaa lääneineläinlääkäri **Tea Ahtelo** Lounais-Suomen aluehallintovirastosta.

Ahtelon mukaan ilmoituksia eläintenpidon laiminlyönneistä tulee enemmän kuin ennen, kun asioista on alettu puhua ja ilmoittamisen kynnys on madaltunut.

Ahtelon mukaan Loimaalla esiin tullut sikojen pidon laiminlyönti on yksittäistapaus, eikä sitä pidä yleistää.

Tilanne voi näyttää entistä hurjemmalta myös siksi, että karjasuojien koko on kasvanut. Ongelmatapauksissa huonosti hoidettuja eläimiä on enemmän ja lopputulos on aiempaa karmeampi.

Ilmoitukset aiheellisia

Ahtelon mukaan suurin osa viranomaisille tulevista eläinsuojeluilmoituksista on aiheellisia. Kiusantekoa ja häirintäilmoituksia tulee hyvin vähän.

Asiat varmistetaan paikan päällä. Joskus selvitään neuvonnalla mutta ei likikään aina.

Eläimiä ja työtä voi olla liikaa omaan jaksamiseen ja kykyihin nähden. Myös tilat voivat olla puutteellisia ja ahtaita. Tätä tulee vastaan yhtä lailla maatiloilla kuin seuraeläinten hoidossa.

Tilanne on voinut muuttua vaivihkaa huonoon suuntaan. Sitä ei huomata, ollaan sokeita ja yritetään sinnitellä, Ahtelo pohtii.

Maanviljelijöiden henkisestä jaksamisesta ja vaikeuksien lisääntymisestä on puhuttu. Tapauksia tulee vastaan silloin tällöin, mutta väsymistä on ollut ennenkin.

Pääosa ajasta EU-tarkastuksia

Ahtelo on toiminut lääneineläinlääkärinä vuodesta 2003. Pääosa ajasta kuluu EU:n tuotantoeläinten tilavalvontoihin, joista saa hyvän läpileikkauksen tavanomaisesta eläintenpidosta tiloilla.

Tilat valitaan otannalla.

Tilanne on pysynyt hyvin samanlaisena koko ajan. Huomauttamista on jonkun verran, mutta puuttumista edellyttäviä tapauksia on vähän.

Valvonnassa katsotaan vain lain määräämää minimihoidon tasoa. Sen perusteella eläimiä hoidetaan asianmukaisesti, Ahtelo sanoo. Toki asiat voisivat olla paremmin.

Kroonisia eläinsuojelutapauksia on jonkin verran niin tuotantotiloilla kuin seuraeläinten hoidossa. Määrä on pysynyt aika vakiona. Kun yksi on saatu hoidettua, tilalle tulee toinen.

Vaikeat tapaukset vievät kuitenkin aikaa, sillä valvontakäyntejä on useita ja myös paperityötä on paljon. Tapaukset ovat yleensä raskaita ja olisi suotavaa, ettei valvojan tarvitse mennä paikalle yksin. Kaksi silmäparia näkee enemmän.

”Juttuun’ on tultu”

Tarkastajiin suhtaudutaan Ahtelon mielestä kohtuullisesti. ”Eihän sitä tervetulleita olla, jos eläintenpitoon joudutaan puuttumaan, mutta juttuun on silti tultu.”

Lääneineläinlääkäreiden jaksaminen nousi esiin, kun yksi lääkäri irtisanoutui liiallisen työmäärän takia.

Ahtelon mukaan kiirettä on jatkuvasti, mutta tilanne voi olla Lounais-Suomessa helpompi kuin jossain muualla maassa. Kuntiin on saatu lisää valvontaeläinlääkäreitä ja he hoitavat ison osan tarkastuksista.

Lisäresurssit eivät silti olisi pahasta, sillä töitä tehdään tulipalojen sammuttamisen tyyliin. ”Joskus tekisi mieli kaivella eläinrekisterejä ja katsoa, mitä sieltä löytyy.”

Suunnitelmalliseen ja pitkäjänteiseen valvonnan järjestämiseen ei ole kuitenkaan aikaa, Ahtelo sanoo.

Lisäksi broileritilojen tarkastukset syövät resursseja. EU edellyttää, että likimain kaikki tilat pitää tarkastaa kahden vuoden aikana. Ruljanssi alkoi kesällä.

VEIKKO NIITTYMAA

FAKTAT

Hae apua, älä häpeä

Apua on saatavilla uupumukseen, ihmissuhdeongelmiin ja muihin kriisitilanteisiin. Apu on olemassa siksi, että sitä tarvitsee niin moni. Älä siksi häpeä tai epäröi.

Mene terveyskeskukseen ja kerro, että olet huolissasi omasta tai läheisesi jaksamisesta. Sinut ohjataan hoitajalle, lääkärille tai mielenterveystoimistoon. Monissa terveyskeskuksissa on psykiatrinen sairaanhoitaja, jonka luona voi käydä keskustelemassa.

Soita mielenterveystoimistoon ja varaa aika. Sinne voi ottaa yhteyden itse tai pyytää lähetettä terveyskeskuksesta.

Myös nämä auttavat:

112 Yleiseen hätänumeroon pitää soittaa, kun epäilee hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön olevan vaarassa. Ohjeistus on, että jos on epävarma hätätilanteesta, on parempi soittaa kuin olla soittamatta.

010 195 202 Suomen Mielenterveysseuran valtakunnallinen kriisipuhelin

020 391 920 Mielenterveyden keskusliiton neuvontanumero

010 190 071 Kirkon palveleva puhelin

www.tukihenkilo.fi on maaseudun tukihenkilöverkon sivusto. Siellä on esillä 55 vastuuhenkilön ja 300 tukihenkilön matkapuhelinnumerot alueittain. Voit soittaa myös nimettömänä ja minnepäin Suomea tahansa.

www.tukinet.net on järjestöjen yhteinen kriisikeskus verkossa. Keskusteluryhmiä lukuisiin elämäntilanteisiin, muun muassa maaseudun ihmisille jaksamisesta.